

Spinding, en (lsbeneg) flertal -er,
no. og sv.: spinning, fr.: filage (m), eng.: spinning,
ty.: Spinnen (n).
Fællesbetegnelse for de processer, hvorved garn fremstilles af tekstilfibre eller af en egnet flydende masse.

Tvindegarn, et (ltveneg,gar'n) flertal det samme eller i betydningen flere sorter garn -er,
no. og sv.: tvinngarn, fr.: fils retors (m pl), eng.: twisted yarn, ty.: Zwirn (m).
Betegnelse for en streng bestående af flere sammen-snoede garner.

Tvinding, en (ltveneg) flertal -er,
no.: tvinn, sv.: tvinning, fr.: retordage (m), eng.: twisting, ty.: Zwirnen (n).
Betegnelse for den eller de processer, hvorved garner sammensnoes til tvindegarn.

S-spundet garn,
no. og sv.: S-spunnet garn, fr.: filé (m) S, eng.: S-spun yarn, ty.: S-gesponnenes Garn (n).
Garn er S-spundet, når skruelinien for fibre ses som skråstregen i bogstavet S.

Z-spundet garn,
no. og sv.: Z-spunnet garn, fr.: filé (m) Z, eng.: Z-spun yarn, ty.: Z-gesponnenes Garn (n).
Garn er Z-spundet, når skruelinien for fibre ses som skråstregen i bogstavet Z.

S-tvundet garn,
no.: Z-tvunnet garn, sv.: Z-tvinnat garn, fr.: retors Z, eng.: Z-twisted yarn, ty.: S-gezwirntes Garn (n).
Garn er S-tvundet, når skruelinien for enkeltgarnerne ses som skråstregen i bogstavet S.

Z-tvundet garn,
no.: Z-tvunnet garn, sv.: Z-tvinnat garn, fr.: retors Z, eng.: Z-twisted yarn, ty.: S-gezwirntes Garn (n).
Garn er Z-tvundet, når skruelinien for enkeltgarnerne ses som skråstregen i bogstavet Z.

Kardet garn, se terminologi vedrørende uld.

Kæmmet garn , se	»	»	»
Kardegarn , se	»	»	»
Kamgarn , se	»	»	»

Vigognegarn, (vilgånjə,gar'n),
no. og sv.: vigognegarn, fr.: fil (m) vigogne, eng.: vigogne yarn, ty.: Vigognegarn (n).
Garn fremstillet efter kardegarnsmetoden (se kardegarn) og bestående af bomuldsaffald, bomuld udvundet ved opkradsning af garner og klude og/eller kortfibret bomuld.

Kommentar til emnet SPINDING

Kunsten at spinde hør, uld og bomuld er ældgam-mel. I Østen, specielt Indien, skal man have spundet garn af bomuld fra ca. 3000 år f. C., men også her-hjemme er spindekunsten meget gammel. H. P. Han-sen mener i sin bog »Spind og Bind«, at spindingen oprindeligt er foregået på samme måde, som hyrderne og de omvandrende kæltringer anvendte, når de i lyngen fandt en tot uld, som et får havde tabt. En beskrivelse af en sådan spinding findes i en artikel af J. Kierkebye om natmændenes liv i Nørrejylland omkring 1800. Han fortæller deri, at »kæltringerne« tiggede sig til ulden, og når de så havde tilstrække-

ligt at spinde, tildannede de en krumvokset lyng-gren, som de spaltede lidt foroven. Denne gren gav de en omkringvindende bevægelse, samtidig med at de trak den udad, hvorved tråden både snoedes og lod sig trække ud af ulden, som de med den anden hånd ordnede og ledede til den hjemmelavede ten. Hvergang tråden blev 13—25 cm lang udenfor ende-spalten af grenen, ophørte spindingen, og spiderne vikled tråden om midten af grenen og fortsatte der-på arbejdet.

Udstrækningen og snoningen, der er princippet i denne primitive spinding, er fælles for al spinding lige til vore dages komplicerede selfactorer (selv-arbejdende spindemaskiner). Det næste trin i spin-dingens historie er tildannede tene af ler, metal, sten eller lignende. Disse består af en lang spids med en tenvægt, d. v. s. kugle-, halvkugle- eller kegleformede genstande, der som regel anbringes i den tykkeste ende af tenen. Der findes også tene med vægten på midten, disse har en spids i begge ender. Ofte er der anbragt en lille krog i den ene ende af tenen til garnet.

Materialet, der skulle spindes, blev i almindelighed viklet om den øverste ende af en træstang (en rok), der kunne stikkes i bæltet, holdes mellem knæene eller være fastgjort til et fodstykke, som spideren satte foden på under arbejdet. På denne måde har man spundet garn i årtusinder, indtil hjulrokken blev opfundet.

Man ved ikke, hvornår man fandt på at lægge ten-en, også kaldet spindelen, vandret og dreje den ved hjælp af et hjul, som man trak med højre hånd. Må-ske er opfindelsen gjort flere steder samtidig; den ældste nordeuropæiske afbildning af en hjulrok er i et engelsk håndskrift fra ca. 1300.

Den omtalte engelske afbildning af en rok minder påfaldende om den færøske skotrok, der bruges i småbygderne den dag i dag. I 1947 så jeg to sådanne skotrokke på Sandø. Navnet skotrok kunne tyde på forbindelse med Skotland. Man ved ikke, hvornår skotrokken blev indført på Færøerne, men færingen Svabo fortæller, at der i kong Christian den V'tes tid blev indkaldt to shetlændere, der skulle lære færin-gerne at spinde på skotrok.

Det næste trin i spindingens udvikling var opfin-delsen af vingespindelen. På en tegning i den så-kaldte »Hausbuch« fra Waldburg findes for første gang en rok med vingespindel afbildet. Dette hånd-skrift er fra 1475—1480 og er udsmykket med bille-der fra alle mulige områder. Princippet i spindingen på denne rok er følgende: På spindelen sidder spolen løst, denne spole har sin egen snorskive. Spindelen selv er hul og har på siden en åbning, der står i for-bindelse med den hule spids. Umiddelbart ved siden af åbningen er vingen anbragt, den er C-formet og forsynet med små kroge. På den modsatte side af vingen har spindelen en snorskive med større dia-meter end spolens snorskive. Ved spinding på træde-rokken føres materialet, der først er strakt og snoet mellem fingrene, gennem øjet på den roterende spin-del og ind over krogene, nokkene; når hjulet sættes i gang med foden, roterer såvel spindelen med sin snorskive, som spolens snorskive. Ved de to snor-skivers ulige hurtige rotation bliver garnet både snoet og opviklet på spolen. For at opviklingen skal blive jævn, flytter man med hånden garnet fra nok til nok, indtil det efterhånden er opviklet i hele spolens længde.

Træderokken har bl. a. den ulempe, at man med hånden må flytte garnet fra de forskellige nokker, desuden bliver rokkehjulets drivkraft ikke nær ud-nyttet. Dette har den store maler og opfinder Leo-nardo da Vinci tænkt på, da man i hans optegnelser